

T(R)ÒPICS

EL (FALS) DOCUMENTAL

MARCEL·LÍ BORRELL

COL·LABORADOR PERIODÍSTIC

“És un ocell! És un avió! No, és Superman!”, exclamaven els ciutadans de Metròpolis tot mirant el cel a l’inici de la telesèrie *Adventures of Superman* allà pel 1952, protagonitzada per l’estòlid George Reeves. A la Catalunya d’ara –la del Tripartit fonedís-la ciutadania mira també embadocada el cel de la pantalla petita on es projecta *ConfidencialCat*.

És propaganda electoral! És publicitat subliminal! No, és un documental! I la tribu s’adorm convençuda perquè el superheroi-home-d’un tupé-d’acer és tan real com el documental i la mateixa vida.

La caixa dels trons. Parlem? Segons que defineix el *Dictionnaire du Cinéma* de la Larousse, documental és una “*pel·lícula que gaudeix del caràcter de document, o que es recolla en documents*”.

O sigui que el documental citat seria això: muntatge de documents periodístics escollits, més l’afegit d’entrevistes amb persones de la política de partit –no havíem quedat que els polítics professionals són virtuals?-, tan reals com la barjaula vida.

Però es dóna la circumstància que el documental, com a gènere cinematogràfic verídic, fa dies que ha quedat amb el cul a l’aire. Perquè el mite de l’objectivitat fa temps s’ha descongelat. En algun moment de la història dels mitjans de comunicació

es va creure que informar objectivament era possible.

El saben aquell que diu?: zero graus, ni fred ni calor! La il·lusió ha durat poc.

Cada manipulació desemmascarada suposa un greuge més gran. I és que els documentals sempre han manipulat la realitat.

Els cinèfils no ignoren l’efecte Kuleshov, o allò de la importància del muntatge –encadenar dues imatges per aconseguir un xoc, una tercera imatge que només existeix en la ment de l’espectador!-. Si parlem de muntatge, és a dir, de cinema persuasiu, l’Orson Welles de *Ciutadà Kane*, el Woody Allen de *Zelig*, el Luís Buñuel de *Tierra sin pan*, posen en evidència que col·locar una càmera davant uns fets sempre equi-

val a ficcionar aquests fets.

Si a més hi afegim el retoc digital, la cosa queda vista per a sentència, a cadena perpètua, pa, aigua i televisió.

Som davant l’anomenat *found footage*, allò que els dadaistes en deien objecte *trouvé*. El cas de *ConfidencialCat* no importa com a discurs polític. En el terreny audiovisual, sí. Posada de relleu una veritat: que el documental –i la mateixa informació televisiva- és una construcció retòrica que crea veritats a partir de materials usats.

I quan no, d’actors espontanis que damunt no cobren. Fals documental? Pur oximoró, redundància estúpida. És com dir aigua humida, *florido pensil*, polítics partidistes, falses aparences, cementiri mortuori.

La Navarra 22-10-06